

شىنجاڭنىڭ تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتنى ورستەتۈن بۇلجىماي قولدايىق

(باسى 1 - بەتتە)

شىنجاڭ زاڭ بويىنشا كاسپىتىك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىعىندا مەملەكتەتە ئىبر تۇتاس قولدانلانتىن ئىتل - جازۇ، زاڭ بىلىمدەرى، كاسپىتىك شەبەرلىك سىياقتى ساباقتاردى ورنالاستىردى ئارى ۇشقارلىقنى الاستاۋدى تارىيەلەۋ-دىڭ - باۋلۇدىڭ بۇكىل بارىسنا ەتكىزىپ، تارىيەلەنۋ-شلىرىدىڭ لاڭكەستىكىنىڭ، ۇشقارلىقنىڭ قۇرباندىغىنا اينالۇننان ساققانىپ، ازاماتتاردىڭ نەگىزگى ادامدىق ۇقىغىنا قول سۇغىلماۋىن زور دارەجەدە قاماتاماسز ەتتى. بۇل شىنجاڭنىڭ قاناقا احوال جانە كۇردەلى جامعاى الدىندا، زورلىقنى كۇش، لاڭكەستىك دەلولارد-نىڭ (وقيعا) كوپ، ئىجىي تۇلۇىن تەجەۋدىڭ، ئدىنى ۇشقا-رلىقتىڭ ئوربىتىن، ئورشىتىن توپىراغن قۇرتۇدىڭ كوكەي تەستى قاچەنى، سونداي - اق تارىيەلەنۇشلەردىڭ مادەن-يەت، ئىلىم دەڭگەيىن ئونىمدى جوعارىلاتۇدىڭ، ەجىكە شەبەرلىگىن يىگەرۇنىڭ، جۇمىسقا ورنالاسۇى مەن تابىسىن مولايىتۇن جەبەۋدىڭ كوكەي نەستى قا-جەتى، ونان دا ماڭزىدىسى، شىنجاڭنىڭ قوعام ورنىقتى-لىمى مەن باياندى تىنىشتىغىن جۇزەگە اسىرۇدىڭ كوكەي تەستى قاچەنى .

تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتنى ورستەتۋ بارىسندا تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىعى نەگىزگى زاڭ، زاڭدارداى بەلگىلەمەلەردى قاناق دايەكتىلەندىرىپ، تىياناقتاندى-رىپ، تارىيەلەنۇشلەردىڭ نەگىزگى ۇقىقتارىن شىنايى قاماتاماسز ەتتى. اماليات شىنجاڭنىڭ تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتى كورنەكتى ونىمدىلىككە قول جەتكىزگەندىگىن دالەلدەدى. تارىيەلەنۇشلەر لاڭكەستىكىنىڭ جانە ۇشقا-رلىقتىڭ رۇحانى شەڭگەلدەۋىنەن بىرىندەپ قۇتىلىپ، وسى زامانعى بىلىمدەر مەن يىنفورماتسىيانى يىگەرۇدىڭ جولىن تاۋىپ، بەلگىلى قولدانلىمالى تەحنىكا ۇيرە-نىپ، جۇمىستانۇ قابىلەتنن ازىرلەدى. قازىر كوپتە-گەن تارىيەلەنۇشلەر باۋلۇ تالابىنا تولىپ، ئساتتى تۇردە وقۇ ئىگىتىرىپ، ورنىقتى جۇمىستانۇدى سىكە اسىرىپ، تۇرمىس ساپاسىن جاقسارتتى. سونىمەن قاتار، شىنجاڭدىاى لاڭكەستىك ارەكەتتەر دە ئونىم-دى تەجەلدى. تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتى ورستەتىل-گەننەن بەرى، شىنجاڭدا ئۇرتىسى 3 جىلعا تايانۇ زور-

اۆتونومىيالى رايوندىق 13 ـ كەزەگتى خالىق قۇرىلتايى تۇراقىى كومىتەتى 62 ـ رەتكى مەڭگەرۇشلەر ئماجىلىسىن اشتى

(باسى 1 - بەتتە)

اۆتونومىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ “1 + 3 + 3 +رە-فورما جاساۋ، ەسىك اشۇ” قىزمەت ورنالاستىرۇىن چاپپاي دايەكتىلەندىرىپ، تىياناقتاندىرىپ، اۋىل - قىستاقنى گۇلدەندىرۇ ستراتەگىياسىن اقتارۇدى جاڭا داۋىردەگى اۋىل شارۋاشلىعى، اۋىل - قىستاق، شارۋالار قىزمەتنىڭ باس تۇتقاسى ەتىپ، كەدەيلىك-تەن ارلىتۇدان قامال الۇ شايقاسىن ويداعىداي جۇر-گىزۇدى اۋىل - قىستاقنى گۇلدەندىرۇ ستراتەگىياس-نىڭ ماڭداي الدى مىندەتى ەتىپ، جاڭا دامۇ ۇستانى-مىن دايەكتىلەندىرىپ، جوعارى ساپالى دامۇدى ىلگە-رلەتىپ، اۋىل شارۋاشلىغىنىڭ قامداۋ جامعدىاى قۇ-رىلمىدىق رەفورماسىن تەرەڭدەتىپ، خالىق قۇرىلتا-يىنىڭ زاڭ شىعارۇ، باقىلاۋ جانە ۋاكىلدەر رولىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، اۋىل شارۋاشلىعى، اۋىل - قىستاق، شارۋالار جوينىدەگى زاڭ شىعارۇ قىزمەتنن اناعۇرلم كەمەلدەندىرىپ، زاڭدىق باقىلاۋدى كۇ-شەيتىپ، خالىق قۇرىلتايى ۋاكىلدەرىنىڭ رولىن ساۋ-لەلدەندىرىپ، اۋىل - قىستاق رەفورماسىنىڭ دامۇ نىم-ساناسى مەن مىندەتنن ورنىداۋعا شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك.

ئماجىلىسى مىنالاردى اتاپ كورسەتتى: بىيىلى جىل جانە كەلەر جىل — چاپپاي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعام ورنىتاۋدىڭ شەۋشى جەڭمىسنىە جەنەتىن مەزكىل، اۋىل شارۋاشلىعى، اۋىل - قىستاق، شارۋالار قىزمەتنن ويداعىداي سىتەۋ ايرىقشا ماڭغىنا يە. “ئورتوت تانىم”دى بەرىك ورنىتىپ، “ئورتوت سەنىم”دى بەكەم-دەپ، “ەكىنى قورعاۋ”دى ورنىداپ، پارتيا ورتالىق كومىتەتىنىڭ شەشمەدرى مەن ورنالاستىرۇلارى بويىن-شا، اۆتونومىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ قىزمەت ورنى-لاستىرۇى بويىنشا، اۋىل شارۋاشلىعى، اۋىل - قىستاق،

لىقنى كۇش لاڭكەستىك دەلوسى (وقيعاسى) تۇلىما-دى، شىنجاڭ خالىقنىڭ تابىسى سەزىمى، باقت سە-زىمى، ھاۋپىسىزدىك سەزىمى كورنەكتى ارتتى. سا-ناققا نەگىزدەلگەندە، 2018 - جىلى شىنجاڭنىڭ ساياحات كاسىبى زور مولشەردە ارتىپ، شەكارا ئىشى - سىرتىننان قابىلداغان ساياحاتشى جىبنى 150 مىللىيون ادام - رەتتەنن اسىىپ، سايكەس مەزگىلدە كىدەن %40 ارتقان؛ شىنجاڭنىڭ وسى قىزمەت ناتىجەلەرى دە خالىقارالىق قوعامنىڭ بەل-سەندى باعاسىنا يە بولدى.

كوپ جىلدىن بەرى، لاڭكەستىكىنىڭ، ۇشقارلىق-تىڭ قاتەرنە توتەپ بەرىپ، لاڭكەستىكىنىڭ، ۇشقارلىقتىڭ ئوربىتىن، ئورشىتىن توپىراغن جويىپ، خالىقتىڭ ئومىرد-نىڭ ھاۋپىسىزدىگى مەن قوعامنىڭ ورنىقتىلغىن قورعاۋ ئۇشىن، دۇنيە جۇزىندەگى كەيىب مەملەكتەتەر ئوز ەلىنىڭ ئىس جۇزىندىگىن شىعار ئۇيىن ەتۇدەن جازباي، ۇزدىك-سىز بەلسەنە ۇتىمدى شارالار قازاستىردى. شىنجاڭنىڭ تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغن قۇرىپ، تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىز-مەنن ورستەتۇى دۇنيە جۇزىندەگى كەيىب مەملەكتەتەر مەن وڭىرلەردىڭ ادىس - امالىمەن ۇشتاسقان، ماقساتى بىردەي. شىنجاڭ تارىيەلەۋ - باۋلۇ سىياقتى قىزمەتەردى ورستەتۇ ارقىلى لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ كۇرەسىنىڭ ماڭىزدى كەزەڭدىك جەڭمىسنىە قول جەتكىزدى ئارى خالىقارالىق قوعامنىڭ وسى قىزمەتتى ورستەتۇنە دە ئىيمىدى تاجىرىيە قاراستىردى، خالىقارا-لىق قوعامنىڭ ئۇسىنۇى مەن قۇرمەتتەنۇنە يە بولۇى ئىيسى.

قازىر شىنجاڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ كۇرەسىندە ئالى دە سىتەلەتنن كوپتەگەن قىزمەتتەر بار. تۇى ايقىن تۇردە بۇلجىماس-تان شىنجاڭنىڭ ئىس جۇزىندىك جامعاىدايى شىعار ئىۇ-يىن ەتە وتىرىپ، تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتنن ويداعىم-داي سىتەپ، شىنجاڭدىاى ئار ۇلت خالىقنىڭ نەگىزگى ۇقىقتارىن قاماتاماسز ەتۇ، شىنجاڭنىڭ قوعام ورنىقتىلى-ھى مەن باياندى تىنىشتىغىن جۇزەگە اسىرۇ ئۇشىن تا-لىقپاي قۇلىشىنۇن قولداۋ كەرەك!

(ماقالا 2019 - جىلى 8 - ايدىڭ 17 - كۇنىڭ «خالىق گازەتى»ندە باسلىغان)

سوڭغى جىلدارى شىنجاڭ خالىقارالىق تا-

جىرىيەلەردى قابىلداپ، كاسپىتىك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇدى بەلسەنە ورستەتىپ، قىرۇار زورلىقنى كۇش، لاڭكەستىك ارەكەتتەردى تۇلۇدان بۇرىن جويىپ، لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ كۇرەسىندە ماڭزىدى كەزەڭدىك جەڭسىكە قول جەتكىزىپ، ۇشقارلىق-تى الاستاۋدىڭ جۇڭگوشا جولىن العاشقى قادامدا قالىپتاستىرىپ، خالىقارالىق قوعامنىڭ لاڭكەستىككە سوققى بەرۇننە ماڭىزدى ۇلەس قوستى.

سوتسىيالىستىك وزەكتى قۇن كوزقاراسىن مىقتاپ ورنىتاۋعا تاباندى بولپ، ئار ۇلت بۇقا-راسنىڭ ۇشقارلىقتىڭ سىنالاپ كىرۇىنە قارسى تۇراتىن يىمۇنىيەتىنىك قۇاتىن ارتتىردى. ۇشقا-رى كۇشتەر قاتە تارىخ، مادەنىيەت كوزقاراسىن ورشەلەنە اسىرەلەپ، ۇلتىق ارزادىق پەن وش-پەندىلىككە جەلىكتىرىپ، كەيىب بۇقارانىڭ قۇن جوينىدەگى شىنايى مويىنداۋىن بۇرمالاپ، از-دىردى. تۇراشلىدىقتى اسقاقتىتىپ، سۇرقىيالىقتى الاستاۋ، وزەكتى بەكەمدەپ، نەگىزدى جەنىل-دىرۇ ئۇشىن، نازاردى قۇن كوزقاراسى سىندى تامىر مەن وزەككە شوعىرلاندىرىۋعا كۇش سالىپ، ادامداردىڭ كوڭىل تۇكىرىنە كۇن ساۋلە-سىن شاشۇ كەرەك. ئىسوز جوق، سوتسىيالىستىك وزەكتى قۇن كوزقاراسىمەن وي - سانانى قارۇ-لاندىرىپ، ئار ۇلت بۇقاراسىن دۇرىس مەملە-كەت كوزقاراسىن، تارىخ كوزقاراسىن، ۇلت كوزقاراسىن، مادەنىيەت كوزقاراسىن، ئدىن كوزقاراسىن ورنىتىپ، «حازىرۇلار از ۇلتىزادان ايرىلا ىلايدى، از ۇلتىتار حازىرۇلاردان ايرىلا ىلايدى” دى، از ۇلتىتار دا ئىىر - بىرىنەن ايرىلا ىلايدى” يدەيىاسىن ورنىتىپ، ۇلى وتاندى، جۇڭخۇا ۇلتىسىن، جۇڭخۇا مادەنىيەتىن، جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىن، جۇڭگوشا سوتسىيالىزمىدى شىنايى مويىنداۋدى كۇشەيتىپ، مەملەكەت تانىمىن، ازاماتتىق تانىمىدى، جۇڭخۇا ۇلتى ورتاق تۇلعاسى تانىمىن كۇشەيتىپ، ۇشقا-رلىقتىڭ سىنالاپ كىرۇىنە قارسى تۇرۇدىڭ رۇحانى قورعانىس شەبىن مىقتاپ قۇرۇعا جە-تەكتەنۇ كەرەك.

سوتسىيالىستىك زاڭمەن جونگە سالۇ تۇىن بىيىك ۇستاۋعا تاباندى بولپ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتىنىڭ قاشاندا زاڭمەن جونگە سالۇ ارناسىمەن جۇرگىزىلۇىنە مۇمكىندىك جاسادى. شىنجاڭنىڭ ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتى «جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ نەگىزگى زاڭى»، «جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ قىل-مىستىق سىتەر زاڭى»، «جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ قىلمىستىق سىتەر ارىز - شاعىم زاڭى»، «جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسى-نىڭ مەملەكەت ھاۋپىسىزدىگى زاڭى»، «جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ لاڭكەستىك-كە قارسى تۇرۇ زاڭى»، «ئدىن سىتەرى ەرە-جەسى» جانە «شىنجاڭ ۇيغۇر اۆتونومىيالى را-يونىنىڭ ئدىن سىتەرى ەرجەسى»، «شىنجاڭ ۇيغۇر اۆتونومىيالى رايونىنىڭ «جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ زاڭىن» اقتارۇ ادىسى»، «شىنجاڭ ۇيغۇر اۆتو-نومىيالى رايونىنىڭ ۇشقارلىقتى الاستاۋ ەرجەسى» سىياقتى ئىىر قىدىرۇ زاڭدار مەن زاڭ - ەرجەلەر-گە قاتاڭ بويىسۇندى، جاسالغان قانتىستى ساپاسات-تىار، قولدانلىغان قانتىستى شارالار زاڭدى نەگىز-ەتۇدى، ەرجەگە بويىسۇنۇدى جۇزەگە اسىردى. پارتىيانىڭ ۇلت، ئدىن ساياساتىنا تاباندى بولپ، ۇلتىتار نىتىمىعاى مەن ئدىن جاراسىمدىلى-غىنىڭ جۇرت كوڭىلىندەگى قورعانىس شەبىن مىقتاپ ورنىتتى. ۇشقارلىق ادامزات وركەنىيەت-نىڭ تومەنگى شەگىنە سايسى جارىيالايدى، بۇل ۇلت ماسەلەسى دە، ئدىن ماسەلەسى دە مەمەس، ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتى استە بەلگىلى ۇلتقا، بەلگىلى دىنگە باغىتتالمايدى. پارتىيانىڭ ۇلت ساياساتىنا بۇلجىماستان تاباندى بولپ، ۇلتىتاردىڭ بىردەي تەرەزەسىنىڭ تەڭ بولۇىنا تاباندى بولپ، ۇلتىتاردىڭ غۇرىپ - ادەتتىنە تولىق قۇرمەت ەتىپ، ۇلت فاكىتورىنا ساياتىن ماسەلەلەردى ۇيلەسىمىدى ئىىر جاقىتى ەتىپ، زور حازىرۇشلىدىق پەن تار ئوردىستى ۇلتشىلىق-قا باتىل قارسى تۇرىپ، ۇلتىتاردىڭ زاڭدى

ۇقىق - مۇددەسىن شىن مانىندە قاماتاماسز ەتىپ، ەڭ جوعارى شەكتە ئار ۇلت بۇقاراسىن نىتىماقتاستىرىپ، جۇرت تىلەگىنە قول جەتكى-زىپ، كۇشتى ۇيىستىرىپ، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ اناردىڭ دانىندەي تەغىز ۇيسۇىن ىلگەرلەتتى. پارتىيانىڭ ئدىنى سەنىم ەركىندىگى ساياساتىنن چاپپاي دايەكتىلەندىرىپ، ئدىن سىتەرىنن زاڭ بويىنشا باسقارىپ، دەرىسەس بولۇ، وزىنە - ئوزى يە بولۇ، ئوزىن - ئوزى باسقارۇ پرىنسىپىنە تا-باندى بولپ، ئدىندى سوتسىيالىستىك قوعامعا ۇيلەسۇگە بەلسەنە جەتەكتەپ، ”زاڭدىلارىن قورعاۋ، زاڭسىزدارىن تەجەۋ، ۇشقارلىقتى اۋىزدىقتاۋ، سىنالاپ كىرۇكە قارسى تۇرۇ، قىل-مىسقا سوققى بەرۇ” پرىنسىپى بويىنشا، ئدىن مەن ئدىنى ۇشقارلىقتىڭ شەك - شەكاراسىن قاتاڭ ايم-رىپ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ مەن دىنگە سەنەتنن بۇ-قارانىڭ قالىپتى ئدىنى قىمىلىن قاماتاماسز ەتۇدىڭ قاتىناسىن دۇرىس ئىىر جاقىتى ەتىپ، ئدىن تاتۇلى-مەن، جاراسىمدىلغىن جەبەدى.

جۇڭخۇا مادەنىيەتنن جانە از ۇلتىتاردىڭ تاڭداۋلى ئداستۇرلى مادەنىيەتنن كۇش سالا ساۋلەلدندىرۇگە تاباندى بولپ، ئار ۇلت بۇقا-راسىنىڭ رۇحانىي مادەنىي تۇرمىسىن بايىتتى. ۇشقارى كۇشتەردىڭ جۇڭخۇا مادەنىيەتى مەن از ۇلتىتار مادەنىيەتىنىڭ قاتىناسىن ورشەلەنە ئبولۇ، سونداي - اق زايىرلى تۇرمىسقا كىلگىۇ ارەكەتىنە مەڭزەس، ۇشقارلىقتى الاستاۋ بارد-سىندا جۇڭخۇا مادەنىيەتى مەن از ۇلتىتاردىڭ تاڭداۋلى ئداستۇرلى مادەنىيەتنن كۇش سالا ساۋلەلدندىرىپ، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ مادەنىيەت سەنىمى مەن ماقتانىشى سەزىمىن كۇشەيتىپ، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ شىنجاڭدى قىزۇ سۇيۇدەي تاماشا سەزىمىن قاۋلاتىپ، اقاۋسىز، وركەنىيەتتى قوعامدىق ورتانى بىرگە قۇردى؛ ۇلتىتاردىڭ ئىىر - ئىىرىنىڭ غۇرىپ - ادەتتىنە قۇرمەت ەتۇدى كۇش سالا دارىپتەپ، كىمىم - كەشەك، ئىشىپ - جەم، جانىن ورىن جانە ئجۇ-رىس - ئۇرىس، تويى - تومالاق، ئولمى - ئجىم-تىم، جول - جوسىن، غۇرىپ - ادەت سىياقتى جاق-تاردا وسى زامانعى تاسلىگە ۇمىتلىدى؛ وسى زامان-ھى وركەنىيەت ۇستانىمىن كۇش سالا تارنىتىپ، شىنجاڭدىاى ئار ۇلت بۇقاراسىن يدەيىانى ازات ەتۇگە، زايىرلى تۇرمىسقا ۇمتىلۇعا جەتەكتەپ، ۇشقارى يدەيانىڭ اسەرىنە ۇشراغان بۇقارانىڭ لاڭكەستىكىنىڭ ھاۋىپ - قاتەرنەنن، اتالىشى ”ئدىنى بىلىكىنىڭ، رۇلىق بىلىكىنىڭ” بۇعاۋىنان، ەسىكلىكى جول - جوسىنىڭ شىرماۋىنان، نادان-دىق پەن مەشەۋلىكىنىڭ تۇساۋىنان قۇتىلىپ، رۇحانى جاقىتا جانە تالعام جامعدىا زايىرلىلىققا، وسىزامانداىتۇعا جاقىندادى.

وتكەندەگىدەن ساباق الىپ، كەيىنگىگە عىبىرات ەتۇ، ارۇردى مەدەپ، ادامدى قۇقارۇ پرىنسىپىنە تاباندى بولپ، ەڭ جوعارى شەكتە ادامدىق ۇققىقا قۇرمەت ەتتى جانە ونى قاماتما-سىز ەتتى. كاسپىتىك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتنن ورستەتۇ بارىسندا زاڭمەن جونگە سالناتىن، ارىناعا تۇسىرىلگەن ادامى باسقارۇدى جولعا قويۇعا تاباندى بولپ، تارىيە-تۇرىلەنگەن شەبەرلىككە باۋلۇدى اقسىز ازىر-لەپ، تارىيەلەنۇشلەردىڭ ار - نامىسىن ئارقان-داي تاسلىمەن قورلاۋ مەن جابىرلەۋگە قاتاڭ تىمىم سالىپ، تارىيەلەنۇشلەردىڭ ار - نامىسىنا قول سۇغىلماۋىن تولىق قاماتاماسز ەتتى. كوپ-تەگەن وقۇ تاۋىسقان تارىيەلەنۇشلەر تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىغىندا ۇيرەنگەن بىلىمدەرى مەن شەبەرلىكتەرىنەن پايداالانىپ، ۇيلەسىمدى قىزمەت تاۋىپ، تۇراقىتى كىرىسكە يە بولپ، باقتىتى تۇرمىس كەشىردى. جيات نىيەتتەگى كەيىب ادامدار شىنجاڭنىڭ تارىيەلەۋ - باۋلۇ ورتالىعى ادامدىق ۇققىقا قول سۇعاتىن ”لاكىر” دەپ جار سالىدى، بۇل بۇكىلدەي پالە جاۋىپ، وسەك - اياڭ تارتانقانىدق.

خالىق تۇرمىسىن قاماتاماسز ەتۇ مەن جاقسارتۇعا تاباندى بولپ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتىنىڭ بۇقارالىق نەگىزىن بەكەم-دەدى. خالىق تۇرمىسىن قاماتاماسز ەتۇ جانە جاقسارتۇ بۇقارانىڭ درىس - قۇتىنا، قوعامنىڭ

ۇشقارلىقتى الاستاۋدىڭ جۇڭگوشا جولىن بەلسەنە قاراستىردى

□ شۇي گۇبىشياڭ

جاراسىمدىلغى مەن ورنىقتىلغىنا ساپادى. شىنجاڭ، اسىرەسە، وڭتۇستىك شىنجاڭ ئوڭ-رى بۇرىن زۇراق ۇاقت بويى يىنفورماتسىيا، باي-لانسىسى جابىق، سىرتىپەن بارىس - كەلىسى تۇيىق، كاسىپ قۇرىلمىى جالالاك، علمىي بىلىم-دەرى تاپشى، وقۇ - اعارتۇ نەگىزى ئالىسىز، جۇمىستانۇى، شارۋاشلىق قۇرۇى قىبىغا سوعۇ سىياقتى كۇيدە تۇردى، بۇل ادامداردىڭ ئوندى-رىس، تۇرمىس دەڭگەيىنىڭ ئىبرشاما تومەن بول-ۇىنا اپارىپ سوقتى. سوڭغى جىلدارى شىنجاڭ خالىق تۇرمىسىن جاقسارتۇ قىزمەتننە وسكەلەڭ ئمان بەرىپ، ئۇرتىس كوپتەكەن جىل قازىنالىق شىغىستىڭ %70تەن استامىن خالىق تۇرمىسىن جاق-سارتۇعا جۇمىساپ، جۇمىستانۇدى، وقۇ - اعارتۇ-دى، مەدەۋدى، قوعامدىق قاماتاماسىزداندىرۇ-دى، تۇرىغن ئۇيدى، ت. ب ئۇيىن تەكەن ئىىر قىدىرۇ خالىققا تىمىدىلىك جاساۋ نىجەنەرياسىن ۇزدىكىسىز ىلگەرلەتىپ، بۇقارانىڭ ئىول مۇددە-سىنە ساياتىن خالىق تۇرمىسىنداعى زور توپىتاعى قىمىن ماسەلەلەردى شەشتى. قازىر شىنجاڭنىڭ ەكونومىكاسى كۇلدەنىپ دامىغان، قوعامى ورنىقت-تى، جاراسىمىدى، خالىق تىنىش ئومىر كەشىپ، شات - شادىمان تىرشلىك ەتۇدە، ورنىقتىلقتى ويلاپ، دامۇدى كوكىسۇ - قوعامنىڭ نەگىزگى اعىم-مىنا اينالىپ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتنن ورىس-تەتۇگە ئىيمىدى شارت - جامعاى ازىرلەدى.

شەتەلدەردىڭ تاجىرىيەلەرىن بەلسەنە قا-بىلداۋعا تاباندى بولپ، خالىقارالىق قوعامنىڭ ئۇسىنۇى مەن قولداۋىنا قول جەتكىزۇگە ۇم-تىلدى. شىنجاڭ خالىقارالىق قوعامنىڭ ۇشقارد-لىقتى الاستاۋ تاجىرىيەسىن قابىلداۋ نەگىزىندە، بىرلەسكەن مەملەكتەتتەر ۇيىمى جىينالىسىنىڭ «بىرلەسكەن مەملەكتەتتەر ۇيىمىنىڭ الەمىدىك لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ ستراتەگىياسى» (288 / 60) جوينىدەگى قاۋلىسىنا بەلسەنە ئۇن قوسىپ، ”ۇشقارلىقتىڭ ئورشۇ شارت - جامعا-يىن الاستاپ، لاڭكەستىكىتن ساققانۇعا جانە وعان سوققى بەرۇ”گە كۇش سالىدى. 2018 - جىلى 12 - ايدىڭ ايعانىنن بەرى، ئىشىنارامەم-لەكتەتتەردىڭ جۇڭگودا تۇراتىن ەلىشىلەرى، بىر-لەسكەن مەملەكتەتتەر ۇيىمىنىڭ ئمانسپاتىلارى، قانتىستى مەملەكتەتەردىڭ جەنەۋادا تۇراقىتى تۇ-راتىن نەگىزگى دىپلوماتتارى، سونداي - اق ئىشىنارامەملەكتەتتەردىڭ ساپاسىي پارتىيالارى، قوعامدىق ۇيىمىدارى، اقپارات قۇردارىنىڭ تىلشلىلەرى جانە ئدىنى توپتار سىياقتى 40 نەشە توپ (توپ، ۇيىم)، مىنغعا تايانۇ ادام شىنجاڭغا بارىپ ەسىككۆرىسىيالاپ ساپاردا بولدى. كوپتە-گەن ادام مىنانى ئىبلدىردى: زورلىقتى كۇش، لاڭكەستىك ادامگەرشلىكتەن بەزىگەن، ادامدى كەتكەندىردەدى، شىنجاڭنىڭ كاسپىتىك شەبەرلىك-كە تارىيەلەۋ - باۋلۇ ادىسى خالىقارالىق قوعامنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ كۇرەسىنە ماڭىزدى ۇلەس قوسىپ، باعالى تاجىرىد-بە توپتادى، اسا ۇلكى الۇ قۇنى بار.

ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتنن ورستەتۇ ارقىلى شىنجاڭ ەڭ جوعارى شەكتە لاڭكەم-تىكىنىڭ، ئدىنى ۇشقارلىقتىڭ ئوسىپ - ئورىبۇ توپىراعى مەن شارت - جامعاىدىن الاستاپ، زور-لىقتى كۇش، لاڭكەستىك ارەكەتتەردىڭ كوپ، ئىجىي تۇىلۇ جامعاىدىن اۋىزدىقتاپ، قوعامنىڭ ۇزدىكىسىز ورنىقتى بولۇ، كەلەلى جامعايدىڭ ۇزدىكىسىز جاقسارۇى سىندى تاماشا اۋقىم قا-لىپتاستىرىپ، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تابىسى سە-زىمىن، باقت سەزىمىن، ھاۋپىسىزدىك سەزد-مىن كۇشەيتىپ، دۇنيە جۇزىندەگى اناعۇرلم كوپ اىغارلى ادامداردىڭ قۇپتاۋىنا يە بولدى. اماليات ۇشقارلىقتى الاستاۋدىڭ جۇڭگوشا جولى شىنجاڭدىاى ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تىلە-گىنە ۇيلەسەتىندىگىن، خالىقارالىق قوعامنىڭ ۇشقارلىققا سوققى بەرۇ تالابىنا ۇيلەسەتىندىد-ىگىن، قازىرگى داۋىردەگى بەيىشتىلىك پەن دامۇ اعىمىنا ۇيلەسەتىندىگىن، بۇكىلدەي دۇرىس ەكەندىگىن دالەلدەدى.

(اۆتور: شىنجاڭ ۇيغۇر اۆتونومىيالى رايوندىق پارتكوم ۇگىت ئوبولىمىنىڭ ورنىيا-سار باستىعى) (ماقالا 2019 - جىلى 8 - ايدىڭ 17 - كۇنىڭ «خالىق گازەتى»ندە باسلىغان)